

1. Pokaz (wystawa grupowa), 1990, widok ogólny. Archiwum Fundacji Wyspa Progress. Fot. Grzegorz Kłaman

2. Zbigniew Warpechowski, *Róg pamięci*, performance, 1997. Archiwum Fundacji Wyspa Progress. Fot. Jarosław Bartołowicz

3. Piotr Jaros, *Triumph*, widok ogólny wystawy, 1998. Archiwum Fundacji Wyspa Progress. Fot. Jarosław Bartołowicz

Maksymilian WRONISZEWSKI

Filologiczne Studia Doktoranckie Uniwersytetu Gdańskiego,
Pracownia Krytyki Artystycznej Uniwersytetu Gdańskiego

GALERIA WYSPA (1990–2002)

Przy okazji publikacji kalendarium Galerii Wyspa, która w latach 1990-2002 mieściła się w domu studenckim PWSSP (tzw. Domu Angielskim) na ulicy Chlebnickiej 13/16 w Gdańsku, nieodzownym wydaje się jego umieszczenie w pewnym środowiskowym i historycznym kontekście, w przeciwnym bowiem razie dwanaście lat działalności galerii łatwo i niesłusznie uznać można jedynie za dawno zakończony okres, historię wyciągniętą z lekko zakurzonego już historycznoartystycznego archiwum. Tymczasem Galerię Wyspa widzieć trzeba jako jedno z pięciu (a niebawem, wedle wszelkiego prawdopodobieństwa, sześciu) miejsc aktywności gdańskiego środowiska artystycznego – dla którego spoiwem stała się postać Grzegorza Klamana, wchodzącego nie tyle w rolę lidera grupy (taka wszak oficjalnie nigdy nie istniała) co raczej spiritus movens środowiska – a co za tym idzie nie tylko postrzegać jako kontynuację wcześniejszych inicjatyw, ale też zapowiedź działań późniejszych, w tym obecnych.

Nie oznacza to bynajmniej, że Galerię Wyspa traktować trzeba jako instytucję „niedokończoną”, pozostającą w zawieszeniu, o nie do końca sformułowanym profilu i założeniach programowych. Przeciwnie, Galeria Wyspa jawi się jako instytucja o bardzo klarownie zakreślonej ramie

konceptyjnej, wyraźnie zaznaczająca się nie tylko na dość barwnej scenie galeryjnej Gdańska lat dziewięćdziesiątych, ale i na artystycznej mapie całego kraju. Każde z dotychczasowych „wcielen” Wyspy charakteryzuje wyraźnie sprofilowany program działalności. Każde z nich rozpatrywać można w sobie właściwym kontekście, a zarazem umieszczać w szerokiej perspektywie jej niemal trzydziestopięcioletniej aktywności.

Galeria wzięła nazwę od położonej w Śródmieściu Wyspy Spichrzów, która była miejscem pierwszych wystaw organizowanych w latach osiemdziesiątych i na której do 1993 roku mieściła się Pracownia Plenerowa Wydziału Rzeźby PWSSP. W dwa lata po rozpoczęciu działalności Galerii Wyspa w Domu Studenckim pojawił się pomysł zaadaptowania na cele warsztatowe, edukacyjne i wystawiennicze znajdującego się w dzielnicy Dolne Miasto budynku dawnej Łaźni Miejskiej. Powstaje wówczas projekt stworzenia otwartych pracowni (Otwarte Atelier), który jest wspólnym przedsięwzięciem Galerii Wyspa, grupy TOTART i skupionej wokół Marka „Rogulusa” Rogulskiego Galerii C¹⁴. W roku 1998, sześć lat po rozpoczęciu działań, powołane zostaje w budynku dawnej Łaźni Centrum Sztuki Współczesnej a funkcję dyrektora obejmuje Aneta Szyłak i pełni

ją do 2001 roku. W 2002 Wyspa przenosi się na tereny stoczniowe, lokując się w budynku Modelarni, w której – do czasu jej zburzenia przez firmę będącą właścicielem budynku – odbywają się koncerty, spotkania i pokazy sztuki performance. Innego niż działalność Modelarni charakteru nabiera aktywność Instytutu Sztuki Wyspa (ISW), który od roku 2004 do 2016 mieścił się w stocznio-wym budynku dawnej Zasadniczej Szkoły Budowy Okrętów. W ISW organizowane są wystawy dotyczące kwestii społecznych, dziedzictwa „Solidarności” i skutków transformacji ustrojowej. W roku 2016 miasto wypowiedziało ISW umowę, przeznaczając budynek na tymczasową siedzibę mającego w nim powstać Muzeum Sztuki Współczesnej (NOMUS), co odbywa się w atmosferze środowiskowego konfliktu między ISW a miastem i Muzeum Narodowym (którego NOMUS jest oddziałem) reprezentowanym przez Szyłak, która jako krytyczka i kuratorka przez wiele lat związana była z Wyspą i w znacznym stopniu współtworzyła jej program i założenia ideowe.

Wyspa Spichrzów (1986-1995), Galeria Wyspa (1990-2002), dawna Łaźnia Miejska (1992-1998), Modelarnia (2002-2012), Instytut Sztuki Wyspa (2004-2016) – te miejsca składają się na historię działań Wyspy, przy czym trzeba zaznaczyć, że w wielu wypadkach funkcjonują one równoległe. Kiedy więc Galeria Wyspa otrzymuje od PWSSP możliwość zagospodarowania przestrzeni w Domu Studenckim, na Wyspie Spichrzów odbywają się jeszcze sporadycznie wystawy; od 1992 do 1998 roku Galeria Wyspa i przestrzeń ekspozycyjna w budynku dawnej Łaźni Miejskiej funkcjonują równoległe, następnie zaś, w latach 1998-2001, Galeria Wyspa i CSW Łaźnia ściśle ze sobą współpracują (np. przy wystawach: *Transfer*, 1998; *Negocjatorzy sztuki. Wobec rzeczywistości*, 2000).

Pierwsza połowa lat dziewięćdziesiątych to czas, kiedy w Gdańsku – mimo rozmaitych przeciwności – idea nowej sztuki pada na podatny grunt. Oprócz środowiska Galerii Wyspa działają tu m.in. Galeria C₁₄ czy Galeria Delikatesy Avantgarde, a na PWSSP funkcjonują dwie pracownie kształcące w zakresie nowych mediów. Pierwsza prowadzona jest przez Witosława Czerwonkę we współpracy z Wojciechem Zamiarą, druga przez Klamana.

Przeniesienie punktu ciężkości z plenerowej działalności na Wyspie Spichrzów na funkcjonowanie w obiegu galeryjnym, które zbiegło się w czasie z przemianami ustrojowymi w kraju, musiało wiązać się także z przeformulowaniem idei funkcjonowania Galerii Wyspa. Nie tylko więc zmiana miejsca odegrała w tym procesie rolę (a nawet nie przede wszystkim ona), lecz przejście od działań pozostających w radykalnej kontrze wobec konserwatywnego akademizmu PWSSP, uprawianych w atmosferze tajemniczości i „dzikości” śródmiejskiej przestrzeni, do (równie niechętniej tradycjonalistom) aktywności w społeczno-politycznych realiach czasu transformacji ustrojowej. Szyłak tak pisała o tych modyfikacjach przy okazji obchodów dziesięciolecia Wyspy: „Idee Wyspy ewoluują równoległe ze sposobami działania, które od całkowicie nieformalnych w latach osiemdziesiątych i całkowitego braku struktury zmiernie do oficjalnych, opartych o prawne modele funkcjonowania. Wiąże się to z zamiarami rozszerzenia metod i zakresu oddziaływania oraz zmianą charakteru przedsięwzięć”. W niecały rok później w tekście o znamienym tytule „Od anarchizmu do dialogu społecznego” streszczała cele i postulaty Wyspy następująco: „żywa reakcja na zmieniającą się rzeczywistość, potrzeba odpowiedniości przedsięwzięć do warunków społecznych i politycznych oraz nade wszystko świadome wyjście z marginaliów oficjalnego życia kulturalnego na scenę publiczną”. Trzeba przy tym pamiętać, że Wyspa przez cały czas pozostaje środowiskiem niezależnym, współpracującym z różnymi instytucjami i pozyskującym środki finansowe z różnych źródeł, ale w pełni swobodnie kształtującym swój artystyczny program. Galeria Wyspa funkcjonowała w Domu Studenckim za zgodą PWSSP (później ASP), która nieodpłatnie użyczała przestrzeni wystawienniczej i biurowej oraz opłacała rachunki telefoniczne Galerii. W roku 1994 powstaje Fundacja Wyspa Progress, która staje się zarządcą budynku Dawnej Łaźni i która do dziś występuje jako podmiot prawny mogący ubiegać się o zewnętrzne fundusze i granty.

Tak sformułowana idea Galerii Wyspa, oparta na postulatcie czynnego udziału w życiu społeczeństwa, poruszania niewygodnych, nie-

kiedy obciążonych kulturowym tabu tematów, czerpiąca z przeświadczenia o społecznej roli artystów i sztuki, współtworzyła charakterystyczną dla lat dziewięćdziesiątych krajową scenę sztuki politycznej, zaangażowanej czy też – jak nazwał ją bodaj po raz pierwszy Ryszard W. Kluszczyński – krytycznej. Wśród jej reprezentantów, w mniejszym bądź większym stopniu związanych z Gdańskiem, wymienić należy chociażby Klamana, Roberta Rumasa, CUKT, Annę Baumgart i Dorotę Nieznalską, nie zapominając przy tym, że w Galerii Wyspa wystawiali także inni artyści zaliczani w poczet przedstawicieli sztuki krytycznej: Zbigniew Libera, Zofia Kulik czy Konrad Kuzyszyn.

Charakterystyczne dla Galerii Wyspa jest połączenie działalności artystycznej, społecznej, dydaktycznej i naukowej. Galeria prezentuje nową sztukę tworzoną w kręgu gdańskim, ale zaprasza także artystów z innych miejsc kraju oraz artystów z zagranicy, zwłaszcza z krajów basenu Morza Bałtyckiego. W 1992 i 1994 Klamana wraz z Agnieszką Wołodźko organizują warsztaty i seminaria poświęcone urbanistycznemu kształtowi miasta oraz planom przyszłego zagospodarowania Wyspy Spichrzów. W latach następnych w Galerii Wyspa odbywały się pokazy studentów pracowni nowych mediów. Z myślą o nich organizowane były także warsztaty multimedialne. Dużym uznaniem cieszył się cykl wykładów „Gaj Akademos”, w którym brali udział m.in. Zygmunt Bauman, Stefan Morawski, Jacek Dominiczak, Ryszard W. Kluszczyński, Beata Frydryczak.

Wyspa podejmuje w latach dziewięćdziesiątych pierwsze próby zdefiniowania własnego środowiska i celów, czego owocem stają się teksty krytyczne pisane przez Szyłak i publikowane zwłaszcza w kwartalniku *Exit*. Wśród dziennikarzy i krytyków poświęcających teksty Galerii Wyspa wymienić należy także m.in. Danutę Ćwirko-Godycką, Aleksandrę Ubortowską, Marzenę Beatę Guzowską. Nie do przecenienia wydaje się też wpływ na to środowisko redagowanego przez Ryszarda Ziarkiewicza *Magazynu Sztuki*, w którym publikowane są teoretyczne teksty poświęcone m.in. sztuce politycznej. Odnotować trzeba także, że w roku 1994 ukazał się niezwykle ważny dla gdańskiego środowiska nowej sztuki tekst Jolanty Ciesielskiej, w którym na określenie grupy

artystów wywodzących się z różnych środowisk, ale tworzących w alternatywie do akademickiej tradycji PWSSP, autorka ukuła termin „nowa szkoła gdańska”. Dziesięciolecie Wyspy stało się z kolei okazją do wydania publikacji podsumowującej jej działalność pt. *Wyspa. Miejsce idei – idea miejsca*. W latach dziewięćdziesiątych Galeria Wyspa inicjuje także wydanie kilku niewielkich katalogów-broszur towarzyszących wystawom Klamana, Jarosława Bartołowicza, Konrada Kuzyszyna, Piotra Jarosa i Grzegorza Sztwierni. Istotne z punktu widzenia programu Galerii Wyspa są też próby stworzenia kolekcji sztuki, których początek wiązać trzeba z prezentacjami pt. *Kolekcja* (1994-1996) przedstawiającymi prace artystów związanych z Gdańskiem oraz – przede wszystkim – z inicjatywą stworzenia wystawy i publikacji *Kolekcja na 1000-lecie Gdańska* (1997), która miała stać się zaczątkiem gdańskiej kolekcji sztuki współczesnej.

W roku 2002 Galeria Wyspa została zamknięta przez władze uczelni (rektorem był wtedy Jerzy Krechowicz), a działo się to po głośnej wystawie Doroty Nieznalskiej *Nowe prace*, na której pokazana została instalacja *Pasja*. Jednym z jej elementów był krzyż grecki z umieszczoną w jego centralnym punkcie fotografią męskich genitaliów, który stał się powodem oskarżenia Nieznalskiej o „obrazę uczuć religijnych”, co w konsekwencji doprowadziło do długotrwałego – początkowo zakończono go wyrokiem skazującym, po apelacji uniewinniającym – procesu. 29 stycznia, dziewięć dni po zakończeniu wystawy, Senat Akademii w wyniku niemal jednomyślnego głosowania decyduje o wypowiedzeniu Galerii Wyspa umowy nieodpłatnego najmu pomieszczeń w domu studenckim. Mimo że argumenty o obrazie uczuć religijnych nie są na ogół przez ASP podnoszone (a jeśli już, to w miejsce ochrony „uczuć religijnych” umieszcza się troskę o wrażliwość zwykłego człowieka), pojawiają się inne, mające uzasadnić decyzję Senatu. Chodzi zwłaszcza o względy ekonomiczne i konieczność zaadaptowania przestrzeni Galerii Wyspa do funkcji pomieszczeń dydaktycznych, jednak wśród tych argumentów pobrzmiewa także wyraźny ton niechęci do działań Wyspy, deprecjonujący sztukę powstającą w jej kręgu. Sprawa Nieznalskiej

oprócz tego, że zyskała krajowy rozgłos, wywołując falę nienawiści do artystki i zarazem ukazując mechanizmy polityczno-medialnej manipulacji, której narzędziem stał się fasadowy, strywalizowany katolicyzm, kieruje uwagę na jeszcze jedną kwestię. Nawet jeśli przyjąć, że to argumenty ekonomiczne zdecydowały o zakończeniu współpracy między Akademią a Wyspą, to brak poparcia nie tyle dla sztuki krytycznej, co dla wolności wypowiedzi artystycznej ze strony ASP poczytywać należy nie tylko za wyraz autocenzury, ale i za kolejną odsłonę trwającej od lat osiemdziesiątych w gdańskim środowisku artystycznym batalii między akademickimi tradycjonalistami a przedstawicielami nowej sztuki.

Przedstawiane na łamach *Sztuki i Dokumentacji* kalendarium powstało w wyniku kwerendy w Instytucie Sztuki Wyspa w latach 2015-2016. W części obejmującej lata 1990-1995 opieram się na kalendarium opublikowanym w książce *Wyspa. Miejsce idei – idea miejsca*. W zestawieniu tym błędnie jednak zamieszczono datę indywidualnej wystawy malarstwa Marka Sobczyka, którą datowano na 18.02.-16.03.1990. Jest to o tyle znaczące, iż termin ten sugerowałby, że wystawa Sobczyka była pierwszą, która odbyła się w galerii na Chlebnickiej, gdy tymczasem wszelkie źródła (w tym teksty zamieszczone w książce zawierającej kalendarium) podają, że inauguracyjną prezentacją była zbiorowa wystawa *Pokaz*. Data wystawy Sobczyka jest ewidentnym błędem, toteż poprawiam ją za wcześniejszą wersją kalendarium, opublikowaną na łamach pisma *Przedproża* w numerze w całości poświęconym Wyspie, gdzie wystawę malarza Gruppy datuje się na „luty – marzec 1991”. Pozostała część prezentowanego kalendarium opracowana została na podstawie dostępnych w archiwum ISW dokumentów, plakatów, druków ulotnych, a także w oparciu o rozmowy z artystami uczestniczącymi w wystawach. Nie można rzecz jasna ręczyć za to, iż sporządzone w ten sposób zestawienie nie pomija żadnego wydarzenia (np. braki w dokumentacji cyklu wykładów „Gaj Akademos” sprawiają, że podanych w zestawieniu wykładów z pewnością nie można uznać za kompletną ich listę), jednak rekonstruuje ono historię działań Galerii Wyspa na tyle, na ile pozwoliło dostępne w ISW archiwum.

Warto na koniec dodać, że wszystkie wydarzenia organizowane na Wyspie Spichrzów znalazły się w kalendarium pomieszczonym we wspomnianej rocznicowej książce, zestawienie działań odbywających się w dawnej Łażni Miejskiej znaleźć zaś można w książce *Łażnia. Architektura, sztuka i historia* wydanej z okazji dziesięciolecia CSW. Z uwagi na efemeryczny i niekiedy spontaniczny charakter wielu działań mających miejsce w Modelarni odtworzenie kalendarium tego „wcielenia” Wyspy wydaje się największym wyzwaniem. W roku 2007 ukazało się zestawienie obejmujące lata 2002-2007, opracowane z okazji pięćciolecia Modelarni. Niestety jednak ukazało się ono wyłącznie na odwrocie plakatu promującego wydarzenie, zatem dostęp do niego jest utrudniony. Kalendarium Instytutu Sztuki Wyspa nie było dotychczas publikowane.

W tej chwili trwają prace nad wydaniem publikacji podsumowującej całą dotychczasową działalność Wyspy. Oprócz tekstów krytycznych ma ona zawierać także uzupełnione, obszerne kalendaria wszystkich miejsc, w których do tej pory działała Wyspa.

**ka-
len-
da-
rium**

Maksymilian WRONISZEWSKI

Filologiczne Studia Doktoranckie Uniwersytetu Gdańskiego,
Pracownia Krytyki Artystycznej Uniwersytetu Gdańskiego

GALERIA WYSPA (1990–2002)

1990

21 IV – 15 V	<i>Pokaz</i> (wystawa zbiorowa); artyści: Jarosław Bartołowicz, Jarosław Fliciński, Grzegorz Kłaman, Marek Rogulski, Robert Rumas, Eugeniusz Szczudło
17 V – 10 VI	Sławomir Góra <i>Kultura i sztuka</i> (wystawa indywidualna) – malarstwo
VIII	<i>Nowa sztuka z Gdańska</i> (wystawa zbiorowa); artyści: Andrzej Awsiej, Marek Rogulski, Agnieszka Różańska, Robert Rumas, Eugeniusz Szczudło, TOTART
10–30 IX	Eugeniusz Szczudło <i>OnaOn</i> (wystawa indywidualna) – rzeźba, rysunek
10–26 X	Ryszard Woźniak (wystawa indywidualna) – malarstwo
5–8 XI	Festiwal Performance; artyści: Paweł Kwaśniewski, Zygmunt Piotrowski, Wojciech Zamiara, Ziemia Mindel Würm (Marek Rogulski i Piotr Wyrzykowski)
6–20 XII	Maciej Sieńkowski (wystawa indywidualna) – malarstwo

1991

od 8 I	Wystawa Muzeum Łodzi Kaliskiej – fotografie, wideo
10 I – 16 II	Marek Rogulski <i>10 Hz</i> (wystawa indywidualna) – instalacja
II – III	Marek Sobczyk (wystawa indywidualna) – malarstwo
23 IV – 20 V	5. rocznica Formacji TOTART – instalacje, obiekty, grafika, druki, malarstwo, ulotki, dokumentacja
9–24 V	Zofia Kulik <i>Motyw ludzki 2</i> (wystawa indywidualna) – fotografia
12–30 X	Jarosław Bartołowicz (prezentacja w ramach wystawy Miejsca) – malarstwo
15 XI – 20 XII	Katarzyna Józwiak-Moskal <i>Przejście</i> (wystawa indywidualna) – rzeźba

1992

15 I – 5 II	Jacek Ziemiński (wystawa indywidualna) – malarstwo
7–20 II	Wystawa zbiorowa Pracowni Innych Mediów i Pracowni Intermedialnej PI PWSSP w Gdańsku; artyści: Andrzej Czarnecki, Robert Jurkowski, Robert Kaja, Dominik Lejman, Paweł Lewinowicz, Bogdan Olech, Piotr Wyrzykowski
26 II – 12 III	Agnieszka Wołodźko <i>Jałowy ląd</i> (wystawa indywidualna) – malarstwo
20 III – 19 IV	Jarosław Fliciński (wystawa indywidualna) – malarstwo
14 V – 15 VI	Hanna Nowicka-Grochal <i>Tablice</i> (wystawa indywidualna) – instalacja

17–30 VI	Wystawa zbiorowa Pracowni Innych Mediów i Pracowni Intermedialnej PI PWSSP w Gdańsku: Robert Jurkowski, Jacek Niegoda, Marek Sycz, Marek Targoński, Piotr Wyrzykowski
14–28 XI	Natalia Ostrowska <i>Ślady</i> (wystawa indywidualna) – fotoinstalacja
1993	
14 I – 12 IV	<i>The Living Art Museum Reykjavik</i> (wystawa zbiorowa); artyści: Halldór Ásgeirsson, Finbogi Pétursson, Kees Visser – malarstwo, instalacja, performance, dokumentacja
5–30 III	Sławomir Góra, Maciej Sieńkowski (wystawa podwójna) – malarstwo
20–31 III	Leszek Golec <i>Serce pierwszego snu</i> (wystawa indywidualna) – instalacja
3 VI – 15 VII	<i>Przegląd – Pokaz Pracowni Intermedialnej PI i Pracowni Innych Mediów PWSSP w Gdańsku</i> ; artyści: Robert Jurkowski, Rafael Kinzig, Jacek Niegoda, Bogdan Olech, Adam Popek, Marek Sycz, Marek Targoński, Ewa Wachnicka, Piotr Wyrzykowski
15 VI	Performance Ziemowita Łozowickiego
15 X	<i>Artysta w zmieniającym się świecie</i> – konferencja prasowa oraz pokaz dokumentacji projektów <i>Wyspa i Otwarte Atelier</i>
22–24 XI	Teemu Mäki <i>The Good Friday</i> (wystawa indywidualna) – wideo
1994	
20 I – 20 II	Magret Dannenfeld, Agnieszka Wołodźko <i>Aktiver Grund/Aktywny Grunt</i> (wystawa podwójna) – malarstwo, instalacja
11 III – 15 IV	<i>Kolekcja I Galerii-Pracowni Wyspa</i> (wystawa zbiorowa); artyści: Jarosław Bartołowicz, Grzegorz Klaman, Jacek Niegoda, Marek Targoński
25 IV	Konferencja prasowa „Projekt Wyspa”
13–30 VI	<i>Międzynarodowe Warsztaty Multimedialne „Projekt Wyspa”</i> ; uczestnicy: Hans Peter Achatzi, Nicolas Dünnebacke, Juha van Ingen, Marek Kiszczuk, Leonhard Lapin, Kirsi Leiman, Katarzyna Stolz
29 VII – 3 IX	<i>Midnight Shakespeare</i> (wystawa zbiorowa zorganizowana we współpracy z Galerią Delikatesy Avantgarde); Jarosław Bartołowicz, Herman Kassel, Sylwester Kielek, Ulf Rungenhagen, Wojciech Sosnowski
19 IX – 10 X	<i>Kolekcja II Galerii-Pracowni Wyspa</i> (wystawa zbiorowa); artyści: Jarosław Bartołowicz, Per Hüttner, Robert Jurkowski, Grzegorz Klaman, Måns Malmberg, Jacek Niegoda, Marek Targoński, Piotr Wyrzykowski
13 X	Performance Yvonne Austen
28 X	<i>Soma. Przejawy sztuki nie-substancjonalnej (pokaz grupowy)</i> ; artyści: A BOA A QOU, Istvan Kantor, Pia Lindman, Teemu Mäki, Ikka Sarida, Piotr Wyrzykowski; pokaz prac z festiwalu WRO
9 XII 1994 – 15 I 1995	Prezentacja <i>Kolekcji II Galerii Wyspa</i> w BWA Zielona Góra; artyści: Jarosław Bartołowicz, Per Hüttner, Robert Jurkowski, Grzegorz Klaman, Måns Malmberg, Marek Targoński, Piotr Wyrzykowski
1995	
I	Prezentacja <i>Kolekcji II Galerii Wyspa</i> w Pracowni Chwilowej w Koninie; artyści: Jarosław Bartołowicz, Per Hüttner, Robert Jurkowski, Grzegorz Klaman, Måns Malmberg, Marek Targoński, Piotr Wyrzykowski
13 I – 8 II	Anna Baumgart <i>Timszel</i> (wystawa indywidualna) – obiekty, rzeźba; kuratorka: Aneta Szyłak
II	Pokaz prac studentów z Pracowni Intermedialnej PI oraz Pracowni Innych Mediów PWSSP w Gdańsku
10 II	Performance Władysława Kaźmierczaka; kurator: Piotr Wyrzykowski
18 II – 5 III	<i>Białko – Przyczynek do Nowej Szkoły Gdańskiej</i> (wystawa zbiorowa artystów związanych z Pracownią Intermedialną PI PWSSP Gdańsk, Pracownią Innych Mediów PWSSP Gdańsk, Galerią Wyspa, Dawną Łażnią Miejską zorganizowana w Muzeum Artystów w Łodzi); artyści: Andrzej Awsiej, Jarosław Bartołowicz, Anna Baumgart, Witosław Czerwonka, Joanna Kabała, Grzegorz Klaman, Jacek Niegoda, Marek Rogulski, Tadeusz Marek Sycz, Marek Targoński, Piotr Wyrzykowski – wideo, performance, instalacje; kuratorzy: Grzegorz Klaman, Witosław Czerwonka
28 II	Spotkanie autorskie z Jolantą Ciesielską

21 III – 15 IV	Witosałw Czerwonka <i>Per pedes ad astra</i> (wystawa indywidualna) – instalacja, wideo; kurator: Grzegorz Klamán
4 IV	Konferencja prasowa dotyczĄca wystawy <i>Endloss/Endless 1945–1995</i> ; prowadzenie: Grzegorz Klamán, Robert Knuth
8–31 V	<i>Endlos/Endless 1945–1995</i> (wystawa zbiorowa zorganizowana we współpracy z GaleriĄ Delikatesy Avantgarde); Sylvie Blocher, Hilmar Boehle, Roman Ciešlewicz, Zbigniew Januszewski Engel, Antonio Gallego, Alfred Harth, Wolfgang Heinke, Magdalena Jetelova, Robert Knuth, Grzegorz Kowalski, Jarosław Kozłowski, Przemysław Kwiek, Anette Lenz, Mazzol, Ładan Sharokh Naderi, Adam Virus Popek, Wojciech Sosnowski, Roland Topor, Veitstanz, Zbigniew Warpechowski, A. J. Weigoni; ekspozycja w Galerii Arche: Michel Bouvet, Chohreh Feyzjdjou, Jean Pierre Filippi, Henryk Gajewski, Thomas Harlan, Armin Heusser, Grzegorz Kowalski, Zofia Kulik, Aki Kuroda, Vollard Kutscher, Zwy Milschstein, Harald Naegeli, Alain le Quernec, Patrick Raynaud, Yuji Takeoka, Krzysztof Talczewski, Jerzy Truszkowski, Günther Uecker; kuratorzy: Robert Knuth, Aneta Szyłak
VI	Pokaz prac studentów z Pracowni Intermedialnej PI oraz Pracowni Innych Mediów PWSSP w Gdańsku
7 VII – 13 VIII	<i>Antyciata</i> (wystawa zbiorowa zorganizowana w Centrum Sztuki Współczesnej w Warszawie we współpracy m. in. z Fundacją Wyspa Progress); artyści: Paweł Althamer, Jarosław Bartołowicz, Piotr Jaros, Grzegorz Klamán, Katarzyna Kozyra, Konrad Kuzyszyn, Zbigniew Libera, Robert Rumas, Grzegorz Sztwiertnia, Piotr Wyrzykowski, Alicja Żebrowska; kuratorzy: Ewa GorzĄdek, Robert Rumas
od 15 IX	Gintautas Trimakas (wystawa indywidualna) – fotografia, fotoinstalacja; kurator Grzegorz Klamán
30 IX – 1 X	<i>Galeria: Obszar publiczny/obszar autonomiczny?</i> (seminarium towarzyszące wystawie Miejsce idei. Idea miejsca); uczestnicy: Grzegorz Borkowski, Andrzej Ciesielski, Grzegorz Dziamski, Beata Frydryczak, Jerzy Grzegorski, Łukasz Guzek, Mariusz Jodko, Grzegorz Klamán, Adam Klimczak, Piotr Kosiewski, Wojciech Kozłowski, Teresa Kukuła, Michael Kurzwelly, Ewa Mikina, Józef Robakowski, Mariusz Rosiak, Aneta Szyłak, Małgorzata Winter, Jan Stanisław Wojciechowski; prowadzenie: Grzegorz Klamán, Ewa Mikina
14–21 X	<i>Unter Einem Dach. Polnische Galerien zu Gast im Podewil</i> (berlińska wystawa zbiorowa artystów związanych z GaleriĄ Wyspa); artyści: Jarosław Bartołowicz, Grzegorz Klamán, Konrad Kuzyszyn, Marek Targoński
10 XI – 15 XII	Marcin Berdyszak (wystawa indywidualna; część ekspozycji prezentowana w Galerii Foyer w Teatrze Wybrzeże) – instalacje procesualne i zapachowe; kurator: Aneta Szyłak
	1996
12 I – 15 II	<i>Kolekcja III Galerii Wyspa</i> (wystawa zbiorowa); artyści: Jarosław Bartołowicz, Per Hüttner, Robert Jurkowski, Grzegorz Klamán, Måns Malmberg, Jacek Niegoda, Marek Tadeusz Sycz, Marek Targoński, Piotr Wyrzykowski – rzeźby, obiekty, instalacje, fotografie
13 II	Spotkanie autorskie z Włodzimierzem Pawlakiem
od 27 II	Wojciech Bruszewski <i>Sonety. Wstępow do słownika frazeologicznego</i> (wystawa indywidualna) – instalacja akustyczna; kurator: Grzegorz Klamán
III	Prezentacja Galerii Wyspa w Międzynarodowym Centrum Sztuki w Poznaniu
16–26 IV	Lea Kantonen, Pekka Kantonen (wystawa indywidualna oraz performance <i>Każda chwila</i>); kurator: Agnieszka Wołodźko
25 V – 10 VI	<i>Elf</i> (wystawa zbiorowa studentów fotografii z pracowni prof. Vladimira Spacka z Uniwersytetu w Mainz); kurator: Grzegorz Klamán
10 VI	Wykład dr. Ryszarda W. Kluszczyńskiego pt. <i>Multimedialna twórczość Lynn Hershman</i>
18 VI – 15 VII	Wystawa Muzeum Artystów i Galeria Wschodnia z Łodzi; spotkanie z Jerzym Grzegorskim, Adamem Klimczakiem, Ryszardem Waśko; kurator: Grzegorz Klamán
IX	Prezentacja Galerii Wyspa na Forum Galerii Polskich w Poznaniu
10 X – 31 XI	<i>Inner spaces</i> (wystawa zbiorowa; część ekspozycji w dawnej łaźni miejskiej); artyści: Janusz Bałdyga, Jan Berdyszak, Marcin Berdyszak, Roger Bourke, Hubert Czerepok Karin Danner, Rebecca Eriksson, Michael Lumb, Antoni Mikołajczyk, Sally Packard, Brian Reffin Smith, Sławomir Sobczak, Marek Wasilewski, Tomasz Wendland; kurator: Tomasz Wendland
24 X	Wykład Mariny Grżinić pt. <i>Video – procesy zawłaszczania, wtórny obieg historii i systemów kulturowych poprzez medium video</i> ilustrowany pracami wideo prelegentki i Ainy Smid; kuratorka: Aneta Szyłak
8 XI	Wykład Zygmunta Baumana pt. <i>O sztuce, śmierci i demokracji</i> w cyklu Gaj Akademos; prowadzenie: Aneta Szyłak
25 XI – 22 XII	<i>Displacement part I</i> (wystawa zbiorowa artystów z Berlina w ramach współpracy Galerii Wyspa, Fundacji Wyspa Progress i Künstlerhaus Bethaninen Berlin; część ekspozycji w ASP w Gdańsku); artyści: Constantino Ciervo, Cornelia Diefenbach, Ruprecht Dreher, Zhu Jinshi, Jozef Legrand, Roland Schefferski, Qin Yufen; kurator: Roland Schefferski

XII	Prezentacja prac studentów PWSSP w Gdańsku
1997	
9 I	Spotkanie z Grzegorzem Klamaniem i Anetą Szytak w Galerii Białej w Lublinie
23 I	Wykład Ryszarda W. Kluszczyńskiego pt. <i>Sztuka ery postbiologicznej</i> w cyklu Gaj Akademos; prowadzenie: Aneta Szytak
od 14 II	<i>GÓRNY ŚLĄSK</i> (wystawa zbiorowa); artyści: Sławomir Brzoska, Grzegorz Dąbrowski, Wojciech Kucharczyk, Piotr Lutyński, Piotr Muszalik – obiekty, fotografia, instalacja; kurator: Grzegorz Klaman
27 II	Wykład Beaty Frydryczak pt. <i>Strategie sztuki. Między gestem a dyskursem</i> w cyklu Gaj Akademos; prowadzenie: Aneta Szytak
10 IV – 4 V	<i>Displacement / This Placement</i> (wystawa zbiorowa artystów z Gdańska w ramach współpracy Galerii Wyspa, Fundacji Wyspa Progress i Künstlerhaus Bethaninen Berlin, Berlin); artyści: Jarosław Bartołowicz, Grzegorz Klaman, Katarzyna Kozyra, Konrad Kuzyszyn, Marek Targoński, Tadeusz Marek Sycz; kuratorka: Aneta Szytak
11 IV	<i>12/1000</i> (wystawa dokumentacji Galerii Wyspa, pokaz filmów i dyskusja w Polskim Instytucie Kultury w Berlinie)
18 IV	Autorska prezentacja CD-ROM <i>Ambitious bitch</i> Marity Liulii
24 IV – 14 V	Roland Schefferski <i>To Extract Sense From The Surroundings</i> (wystawa indywidualna) – instalacja; kurator: Grzegorz Klaman
21 V	Wykład Andrzeja Ceynowy pt. <i>Cenzura sztuki w USA, czyli twórcze metody cenzorowania bez cenzorów</i> w cyklu Gaj Akademos; prowadzenie: Aneta Szytak
od 26 V	Dominik Lejman <i>Powerpray. Instrukcja obsługi</i> (wystawa indywidualna) – malarstwo, instalacje, fotografie; kurator: Grzegorz Klaman
27 V	Wykład Stefana Morawskiego pt. <i>O tak zwanym kryzysie kultury i perypetiach sztuki dzisiejszej</i> w cyklu Gaj Akademos; prowadzenie: Aneta Szytak
6 – 26 VI	<i>Wyspa – idean paikka/paikan idea</i> (wystawa zbiorowa artystów związanych z Galerią Wyspa w Cable Factory w Helsinkach); artyści: Jarosław Bartołowicz, Grzegorz Klaman, Konrad Kuzyszyn, Tadeusz Marek Sycz, Marek Targoński, Agnieszka Wołodźko – instalacje, rzeźby, obiekty, malarstwo, fotografie, koncert
15 VII – X	<i>Simulacrum – multimedialne oblicza rzeźby</i> (wystawa zbiorowa); artyści: Jarosław Bartołowicz, Grzegorz Klaman, Konrad Kuzyszyn, Dominik Lejman, Tadeusz Marek Sycz, Marek Targoński; kurator: Grzegorz Klaman
15 X	Wykład Anny Marii Potockiej pt. <i>Jak sztuka doszła do instalacji?</i> w cyklu Gaj Akademos; prowadzenie: Aneta Szytak
15 X	Zbigniew Warpechowski <i>Róg pamięci – performance</i> ; kurator: Grzegorz Klaman
24 X	Wykład Ryszarda W. Kluszczyńskiego pt. <i>Polska sztuka mediów lat 90-tych w kontekście światowym</i> (wykład towarzyszący wystawie <i>Kolekcja Sztuki Współczesnej na 1000-lecie Gdańska</i>); prowadzący: Grzegorz Klaman
19 XI	Wykład Antoniego Przechrząty pt. <i>Dokąd zmierza sztuka najnowsza</i> w cyklu Gaj Akademos; prowadzenie: Aneta Szytak; wykład połączony z performance artysty
od 21 XI	Agnieszka Wołodźko <i>Patrzeć</i> (wystawa indywidualna) – malarstwo
19 XII	Wykład Maryli Sitkowskiej pt. <i>Co słyszał II</i> w cyklu Gaj Akademos; prowadzenie: Aneta Szytak
1998	
9 I	Spotkanie z redakcją czasopisma <i>Mare Articum</i>
19 II – 1 III	Multimedialne Warsztaty Studenckie; uczestnicy: Małgorzata Dobke, Artur Gogołkiewicz, Anna Lasocka, Dorota Nieznalska, Iwona Ostoja-Ostaszewska, Mariusz Pniewski; kurator: Grzegorz Klaman
II	Wystawa powarsztatowa Multimedialnych Warsztatów Studenckich; artyści: Małgorzata Dobke, Artur Gogołkiewicz, Anna Lasocka, Dorota Nieznalska, Iwona Ostoja-Ostaszewska, Mariusz Pniewski; kurator: Grzegorz Klaman
od 9 III	<i>God bless our mobile home</i> (wystawa zbiorowa); artyści: Petter Hellsing, Meta Isæus-Berlin, Christian Parots – instalacje mobilne i obiekty; kurator: Grzegorz Klaman
2 IV	Wykład Piotra Rypsona pt. <i>Tekst, Kosmos, Maszyna. Od literatury permutacyjnej do hipertekstu</i> w cyklu Gaj Akademos; prowadzenie: Aneta Szytak

30 IV	Pokaz dokumentacji Galerii Wyspa towarzyszący polsko-szwedzkiemu seminarium <i>Wyzwanie wobec przemian kultury współczesnej</i> ; prowadzenie: Andrzej Ekwiński
8 V – 3 VI	Piotr Jaros <i>Triumph</i> (wystawa indywidualna) – fotografie, obiekty; kurator: Grzegorz Kłaman
9 VI – 12 VII	<i>Transfer</i> (wystawa zbiorowa, część ekspozycji w budynku dawnej łaźni miejskiej); artyści: Tomasz Bajer, Marta Deskur, Carsten Gliese, Leszek Golec, Lothar Götz Axel Grünewald, Andreas M. Kaufmann, Klaudia Kempf, Marek Kijewski, Katarzyna Kozyra, Konrad Kuzyszyn, Leszek Lewandowski, Agata Michowska, Wika Mikrut, Heike Pallanca, Jürgen Paas, Veronica Radulović, Andrzej Syska, Marek Targoński, Jan Verbeek, Matthias Wagner – wideo, instalacje, obiekty, rzeźby, malarstwo, fotografie; kuratorka: Aneta Szyłak
11 IX – 3 X	<i>Olgiard Nowak – XX lat później</i> (wystawa zbiorowa); artyści: Wojciech Duda, Jerzy Hejnowicz, Joanna Hofmann, Wojciech Łazarczyk – instalacje, wideo, obiekty; prezentacja w galerii ON: Sławomir Sobczak; wykład: Monika Bakke; kurator: Sławomir Sobczak
26 IX	Wykład Miki Hannuli pt. <i>Global + Local = Glocal?</i> w cyklu Gaj Akademosa; prowadzenie: Aneta Szyłak
9 X – 13 XI	Grzegorz Sztwiertnia <i>Psycholab</i> (wystawa indywidualna) – instalacja, malarstwo; kurator: Grzegorz Kłaman
19 XI	Wykład Alice Mahon pt. <i>Hans Bellmer: diaboliczny anatom</i> ; spotkanie z autorami i redaktorami książki <i>Gry lalki. Hans Bellmer Katowice 1902 – Paryż 1975</i> – Andrzejem Przywarą, Stanisławem Rośkiem, Adamem Szymczykiem (zorganizowane we współpracy z CSW Łaźnia); prowadzenie: Bożena Czubak
21 XI – 15 XII	Międzynarodowy Program Pobytowy Anne Olofsson (zorganizowany we współpracy z Centrum Sztuki Współczesnej Łaźnia, przy udziale IASPIS, EU Kaleidoscope Programme, Det Kongelige Utenriksdepartement, RES ARTIS); kurator: Aneta Szyłak
24 XI 1998 – 10 I 1999	Jarosław Kozakiewicz <i>O granicach ciał</i> (wystawa indywidualna) – instalacja; kurator: Grzegorz Kłaman
4 XII	Wykład Jacka Dominiczaka pt. <i>DNA miasta</i> w cyklu Gaj Akademosa; prowadzenie: Aneta Szyłak
14 XII	Wykład Leonidy Kovač pt. <i>Portret czy autoportret</i> w cyklu Gaj Akademosa; prowadzenie: Aneta Szyłak
1999	
20 I – 28 II	2. Studenckie Warsztaty Multimedialne; prowadzący warsztaty: Grzegorz Kłaman; asystenci: Marek Jabłoński, Marek Targoński; uczestnicy: Artur Gogołkiewicz, Kamila Kobus, Agnieszka Kubara, Anna Lasocka-Biczysko, Dorota Miroń, Mariusz Pniewski, Roman Pniewski
2 II – 15 III	Wystawa powarsztatowa 2. Studenckich Warsztatów Multimedialnych; artyści: Artur Gogołkiewicz, Kamila Kobus, Agnieszka Kubara, Anna Lasocka-Biczysko, Dorota Miroń, Mariusz Pniewski, Roman Pniewski; kurator: Grzegorz Kłaman
16 II	Wykład Piotra Krajewskiego pt. <i>W stronę digitalnego świata. Od video-artu do cyberprzestrzeni</i> (w ramach 2. Studenckich Warsztatów Multimedialnych)
5 III – 5 IV	Program pobytowy Nicholasa Fergusona (zorganizowany we współpracy z Centrum Sztuki Współczesnej Łaźnia, przy udziale The British Council); kurator: Aneta Szyłak
18 III – 10 IV	Dorota Nieznalska <i>Absolucja</i> (wystawa indywidualna) – wideoinstalacja; kurator: Grzegorz Kłaman
6 VI – 29 VIII	<i>Public Relations – Sztuka z Gdańska</i> (wystawa zbiorowa zorganizowana we współpracy z CSW Łaźnia); ekspozycja w Galerii Wyspa: Jarosław Bartołowicz, Jacek Kornacki, Zdzisław Pidek; ekspozycja w CSW Łaźnia: Anna Baumgart, COX, C.U.K.T., Witostaw Czerwonka, Jarosław Fliciński, Artur Gogołkiewicz, Katarzyna Józefowicz, Grzegorz Kłaman, Dominika Krechowicz, Dominik Lejman, Teresa Miszkin, Dorota Nieznalska, Hanna Nowicka-Grochal, Robert Rumas, Marek Targoński, Norbert Walczak, Agnieszka Wołodźko, Wojciech Zamiara; kuratorka: Aneta Szyłak
8 XI	Wykład Christiana Chamberta pt. <i>Niezbędnik dla przetrwania</i> w cyklu Gaj Akademosa; prowadząca: Aneta Szyłak
17 XI – 12 XII	Artur Żmijewski <i>Ausgewählte arbeiten</i> (wystawa indywidualna) – wideo, fotografia; kurator: Grzegorz Kłaman
23 XI	Wykład Holly Block pt. <i>Co to jest trzeci obiegi?</i> w cyklu Gaj Akademosa; prowadząca: Aneta Szyłak
16 XII 1999 – 28 I 2000	Marek Targoński <i>Prototypy [99]</i> (wystawa indywidualna) – instalacje, obiekty; kurator: Grzegorz Kłaman
2000	
2–29 II	3. Studenckie Warsztaty Multimedialne; uczestnicy: Aleksandra Barcikowska, Izabela Borowska, Małgorzata Dobke, Mariusz Pniewski, Roman Pniewski, Marek Szewczyk, Dorota Zgłobicka; wystawa powarsztatowa; kurator: Grzegorz Kłaman
4 II	Wykład Huberta Bilewicza pt. <i>Dystopia sztuki</i> (w ramach 3. Studenckich Warsztatów Multimedialnych)

15 II	Warsztat Macieja Sieńkowskiego <i>Cyfrowa obróbka i montaż video</i> (w ramach 3. Studenckich Warsztatów Multimedialnych)
24 II – 30 III	<i>Lounge</i> (wystawa zbiorowa); artyści: Viktoria Binschtok, Marcel Bühler, Sybill Gburek, Francis Hunger, Renata Kamińska, Mario Röhrle, Christoph Weber
25 II	Wykład Marcela Bühlera pt. <i>Networking jako autokonstrukcja – filozoficzno-biologiczne podłoże sieci według H. Murana, F. Varesa i P. Watzlawick</i> (w ramach projektu Lounge)
26 II	Party: DJ Francis (w ramach projektu Lounge)
5–13 IV	Dorota Nieznalska <i>Vitium Originis</i> (wystawa indywidualna) – wideoinstalacja; kurator: Grzegorz Klamam
15 IV – 15 V	Katarzyna Górna <i>Zestaw kobiet</i> (wystawa indywidualna) – instalacja fotograficzna; kurator: Grzegorz Klamam
17 IV	Wykład Jane Linden Phillips pt. <i>Interaktywność. Od hiperbajeru do hipertekstu</i> w cyklu Gaj Akademosia; prowadzenie: Aneta Szyłak
4–30 VIII	<i>Wakacje na wyspie</i> (wystawa zbiorowa); Agnieszka Kalinowska, Anna Klimczak, Katarzyna Podgórska-Glonti; kurator: Grzegorz Klamam
16 IX – 9 X	Robert Rumas <i>Wzór</i> (wystawa indywidualna) – instalacje, fotografie; kurator: Grzegorz Klamam
14 X – 15 XI	<i>Forum galerii i innych miejsc sztuki w Polsce X 2000 Gdańsk</i> ; galerie uczestniczące: Galeria AT, Galeria ON, Galeria Amfilada, Galeria Koło, Galeria Biała, Fort Sztuki, Galeria Entropia, Galeria a.r.t., Moje Archiwum, Muzeum Artystów, Galeria Prowincjonalna, Galeria Wschodnia, Galeria Wymiany, Wieża Ciśnień; kurator: Grzegorz Klamam; współpraca: CSW Łąźnia
15 X	Spotkanie i dyskusja wokół wystawy <i>Forum galerii i innych miejsc sztuki w Polsce X 2000 Gdańsk</i>
1 XII 2000 – 15 I 2001	<i>East of Eden</i> (wystawa zbiorowa); Jiří Černický, Zdena Kolečková, Pavel Kopřiva; kurator: Michal Koleček
2001	
22 – 27 I	Warsztaty montażu nieliniowego obrazu i dźwięku; prowadzenie: Artur Kornacki (w ramach 4. Studenckich Warsztatów Multimedialnych)
2 – 28 II	4. Studenckie Warsztaty Multimedialne; uczestnicy: Ewa Bone, Izabela Borowska, Leokadia Kapucińska, Dorota Zgłobicka; kurator: Grzegorz Klamam
2 – 20 III	Dominika Skutnik <i>Obiekty malarskie</i> (wystawa indywidualna); kurator: Grzegorz Klamam
23 III – 10 IV	Helgi Hjaltalin Eyjólfsson, Pétur Örn Fridriksson <i>Markmið/Cel</i> (wystawa podwójna); kuratorka: Agnieszka Wołodźko
20 IV	Nick Ferguson <i>Appropriate Remark?/Stosowny komentarz?</i> – performance; kurator: Grzegorz Klamam
9 V – 10 VI	Grzegorz Klamam <i>Flaga dla III RP</i> (wystawa indywidualna) – akty, obiekty, instalacja
10–30 VII	Kuba Bąkowski <i>Płaski w wannie i na łóżku</i> (wystawa indywidualna); kuratorka: Małgorzata Taraszkiewicz-Zwolicka
26 X – 18 XI	Robert Kaja <i>Dodatni/Ujemny</i> (wystawa indywidualna) – instalacje, obiekty; kurator: Grzegorz Klamam
23 XI – 12 XII	Hanna Nowicka-Grochal <i>Mummy and I Are One</i> (wystawa indywidualna) – instalacje, fotografie; kurator: Grzegorz Klamam
14 XII 2001 – 20 I 2002	Dorota Nieznalska <i>Nowe prace</i> (wystawa indywidualna) – wideoinstalacja; kurator: Grzegorz Klamam
2002	
25 I – 28 II	<i>Przegląd</i> (wystawa zbiorowa); artyści: Gregor Hildebrand, Bernhard Kahrmann, René Lück, Martin Schmid, Suse Weber; kuratorka: Miriam Weber
2 III	<i>Ostatnie spotkanie w Wyspie</i> – spotkanie z Grzegorzem Klamamem i Anetą Szyłak

Przypisy

¹ Dla klarowności tekstu używam terminu „Galeria Wyspa” na określenie instytucji działającej w latach 1990–2002 w domu studenckim przy ulicy Chlebnińskiej, kiedy zaś piszę o Wyspie czy „środowisku Wyspy”, mam na myśli całą historię środowiska konsolidowanego od lat 80. przez Grzegorza Klamana. Trzeba jednak pamiętać, iż termin „Galeria Wyspa” odnosi się także do plenerowej galerii funkcjonującej na Wyspie Spichrzów od lat 80. Zob. np. Zofia Tomczyk-Watrak, *Wybory i przemilczenia. Od szkoły sopockiej do nowej szkoły gdańskiej* (Gdańsk: słowo / obraz, 2001). Zob. także: Roma Piotrowska, „W poszukiwaniu społecznej utopii. Geneza sztuki skierowanej na problemy społeczne i polityczne w środowisku gdańskiej »Wyspy«,” *Panoptikum* nr 7 (2008): 224–236.

² Jacek Dominiczak, „Akademia w mieście”, *Akademia w Mieście* nr 1 (2017): 12.

³ W roku 1994 powstaje Fundacja Wyspa Progress, która staje się zarządcą budynku dawnej Łaźni. Wraz ze zmianą formy działalności Wyspy na przełomie lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych, o której piszę dalej, a co za tym idzie zmianami w funkcjonowaniu łaźni, pojawia się konflikt między środowiskiem Wyspy, dostrzegającym konieczność podmiotowej instytucjonalizacji działań w czasach nowej rzeczywistości politycznej, a Rogulskim, który pozostaje przy działaniach o alternatywnym, offowym charakterze, zbliżonych do tych, które miały miejsce na Wyspie Spichrzów w latach osiemdziesiątych. Por. Aneta Szyłak, „Od anarchizmu do dialogu społecznego. Rozwój koncepcji miejsca w działaniach Galerii Wyspa,” *Exit* nr 1 (1996): 1128–1130; Zofia Tomczyk-Watrak, *Wybory i przemilczenia. Od szkoły sopockiej do nowej szkoły gdańskiej*, 158–163; „Od Galerii Rotacyjnej do Instytutu Sztuki Wyspa. Ryzyko aktywnego uczestnictwa. Z Grzegorzem Klamaniem rozmowa Romy Piotrowskiej,” *Artpunkt* nr 16 (2013): 3–8. Rogulski wiele miejsca temu rozłamowi poświęca na stronie internetowej kierowanej przez Fundację Tysiąca Najjaśniejszych Słońc. Tam też znaleźć można traktujące o temacie teksty krytyczne. Zob. http://www.tns.art.pl/tns_fundacja/fundacja_tns.htm [on-line: 30.03.2018].

⁴ Na temat odwołania Szyłak jako przejawu środowiskowej cenzury zob. Zofia Tomczyk-Watrak, *Wybory i przemilczenia. Od szkoły sopockiej do nowej szkoły gdańskiej*, 187.

⁵ Kilka najważniejszych głosów i komentarzy w sporze: Grzegorz Klamana, „NIE dla likwidacji Instytutu Sztuki WYSPA,” 4.06.2016, https://www.petycjeonline.com/nie_dla_likwidacji_instytutu_sztuki_wyspa; Sebastian Łupak, Aneta Szyłak [rozmowa], „Muzeum Sztuki Współczesnej czy IS Wyspa? Szyłak odpowiada,” *gdańsk.pl*, 10.06.2016, <http://www.gdansk.pl/wiadomosci/Muzeum-Sztuki-Wspolczesnej-czy-IS-Wyspa-Szylak-odpowiada,a,55446>; Mikołaj Iwański, „Dlaczego nie podpiszę petycji w obronie Instytutu Wyspa?,” *Szum*, 11.06.2016, <http://magazynszum.pl/dlaczego-nie-podpisze-petycji-w-obronie-instytutu-wyspa/>; SŁ, „Sprawa Instytutu Sztuki Wyspa: Adamowicz odpowiada ostro,” *gdańsk.pl*, 18.06.2016, <http://www.gdansk.pl/wiadomosci/Sprawa-Instytutu-Sztuki-Wyspa-Adamowicz-odpowiada-ostro,a,55954>; Małgorzata Jankowska, Katarzyna Lewandowska, „Dlaczego podpisaliśmy petycję w sprawie Instytutu Sztuki Wyspa w Gdańsku,” *Szum*, 20.06.2016, <http://magazynszum.pl/dlaczego-podpisalismy-petycje-w-sprawie-instytutu-sztuki-wyspa-w-gdansk/>; Grzegorz Klamana, „Jaka Wolność takie Muzeum. NOMUS – enigmatyczny ani nowy ani krytyczny,” *Splesz*, 3.12.2017, <http://www.splesz.pl/grzegorz-klaman-wolnosc-muzeum-nomus-enigmatyczny-ani-nowy-ani-krytyczny/>. Ponadto na profilu facebookowym *Magazynu Sztuki* dostępny jest list Jacka Niegody [7.06.2016] w sprawie likwidacji ISW.

⁶ Dopowiedzmy, że już w latach 1984–1986 w różnych częściach miasta organizowane były działania o charakterze landartowym w ramach tzw. Galerii Rotacyjnej.

⁷ Aneta Szyłak, „Wyspa. Miejsce idei. Idea miejsca,” w *Wyspa. Miejsce idei – idea miejsca / Island. The Site of Idea – The Idea of Site*, red. Aneta Szyłak, Grzegorz Klamana, Jarosław Bartołowicz (Gdańsk: Fundacja Wyspa Progress, 1995): 18.

⁸ Aneta Szyłak, „Od anarchizmu do dialogu społecznego. Rozwój koncepcji miejsca w działaniach Galerii Wyspa,” 1128.

⁹ Ryszard W. Kluszczyński, „Artyści pod pręgierz, krytycy sztuki do kliniki psychiatrycznej, czyli najnowsze dyskusje wokół sztuki krytycznej w Polsce,” *Exit* nr 4 (1999): 2074–2081.

¹⁰ Zob. *Seminarium Projekt Wyspa. Natura – kultura – wyspa – woda – teraźniejszość – przyszłość / Seminar Island Project. Nature – Culture – Island – Water – Presence – Future*, [b. red.] (Gdańsk: Pracownia, 1993).

¹¹ Jolanta Ciesielska, „Od archeologii odwrotnej do postmodernizmu. Co to jest nowa szkoła gdańska?,” w *Kolekcja / Collection*, [b. red.] (Gdańsk: „Wyspa” Galeria-Pracownia, 1994): nlb. Tekst ukazał się także w katalogu wystawy *Konzeption PL. Zeitgenössische Kunst aus Nordpolen* prezentowanej w kilku niemieckich galeriach w roku 1994. Przedruk fragmentu w książce *Wyspa. Miejsce idei – idea miejsca*, 24–34.

¹² Zob. *Kolekcja Sztuki Współczesnej na 1000-lecie Gdańska / The Collection of Contemporary Art for the Millennium of Gdańsk*, red. Marzena B. Guzowska (Gdańsk: Fundacja Wyspa Progress / CSW Łaźnia, 1999). Idea kolekcji rozwijana była zwłaszcza w latach funkcjonowania Instytutu Sztuki Wyspa, który stał się także magazynem prac gromadzonych przez Wyspę. Jedną z osi konfliktu między Wyspą a NOMUSEM jest właśnie kwestia zbiorów, które Fundacja Wyspa Progress chciała przekazać Muzeum w formie depozytu ze względu na niemożność zapewnienia odpowiednich warunków przechowywania dzieł. W tekście komentującym inaugurację Muzeum Klamana wspomina, iż Muzeum było zainteresowane wyłącznie formą darowizny i w związku z tym Fundacja nie zdecydowała się przekazać prac, które obecnie przechowywane są w warunkach dalece odbiegających od jakichkolwiek norm. Zob. Grzegorz Klamana, „Jaka Wolność takie Muzeum. NOMUS – enigmatyczny ani nowy ani krytyczny”. W tej chwili trwa nabór prac do kolekcji NOMUSA, a póki co kolekcję tę stanowią zbiory należące do Muzeum Narodowego, w znaczącej mierze prezentowane na wystawie *Nowe Otwarcie. Prezentacja najnowszych dzieł sztuki współczesnej w kolekcji Muzeum Narodowego w Gdańsku*, która na przełomie 2013 i 2014 roku odbyła się w Oddziale Sztuki Nowoczesnej Muzeum Narodowego w oliwskim Pałacu Opatów. Nawet pomijając kwestię środowiskowego konfliktu, za bardzo niepokojące i zastanawiające uznać trzeba stanowisko Muzeum, zwłaszcza jeśli pod uwagę weźmie się deklarację zawartą w manifeście NOMUSA: „Szukamy tego co specyficzne i wyjątkowe. Tego co było i jest możliwe. Co jest pilne i ważne w kontekście naszego miasta i regionu” – zob. Aneta Szyłak, „NOMUS Manifest,” <http://www.nomus.gda.pl/pl/blog/nomus-manifest/> [on-line: 31.03.2018]. Część kolekcji Wyspy można obejrzeć pod adresem: <http://www.wyspa.art.pl/title,Kolekcja,pid,45.html> [on-line: 31.03.2018]. Zob. także: *Kolekcja niemożliwa. Pokaz kolekcji Fundacji Wyspa Progress*, red. Monika Lewandowska (Jaworzno: Galeria Sektor I, 2015).

¹³ Bibliografia tekstów poświęconych sprawie Nieznalskiej jest na tyle obszerna, że pozwalam sobie jedynie odesłać do strony internetowej dokumentującej przebieg procesu i zawierającej znaczną część bibliografii na ten temat: [http://www.nieznalska.art.pl/\[on-line: 7.04.2018\]](http://www.nieznalska.art.pl/[on-line: 7.04.2018]).

¹⁴ W takim tonie wypowiedział się chociażby ówczesny prorektor ASP Sławoj Ostrowski. Zob. Anna Urbańczyk, „Nikt tam nie chodził. Rozmowa z prof. Sławojem Ostrowskim,” *Gazeta Wyborcza Trójmiasto* nr 37 (13.02.2002): 8. Zob. także: Anna Urbańczyk, „Pasożyt na ciele akademii. Rozmowa z Grzegorzem Klamaniem,” *Gazeta Wyborcza Trójmiasto* nr 37 (13.02.2002): 8.

Bibliografia

- Dominiczak, Jacek. „Akademia w mieście.” *Akademia w Mieście* nr 1 (2017): 4-20.
- Gintautas Trimakas. *Fotografia*. [brak red.]. Gdańsk: Nadbałtyckie Centrum Kultury, 1995.
- Grzegorz Klaman. *Préuma*. Red. Aneta Szyłak. Gdańsk: Fundacja Wyspa Progress, 1996.
- Grzegorz Sztwiertnia. *Psycholab 1993-1998*. [brak red.]. Gdańsk: Fundacja i Galeria Wyspa, 1998.
- Iwański, Mikołaj. „Dlaczego nie podpiszę petycji w obronie Instytutu Wyspa?” *Szum*. Dostępny 11.06.2016. <http://magazynsum.pl/dlaczego-nie-podpisze-petycji-w-obronie-instytutu-wyspa/>.
- Jankowska, Małgorzata, Katarzyna Lewandowska. „Dlaczego podpisaliśmy petycję w sprawie Instytutu Sztuki Wyspa w Gdańsku.” *Szum*. Dostępny 20.06.2016. <http://magazynsum.pl/dlaczego-podpisalismy-petycje-w-sprawie-instytutu-sztuki-wyspa-w-gdansk/>.
- Jarek Bartolowicz. [brak red.]. [Gdańsk]: Fundacja Wyspa Progress, 1995.
- Jarosław Kozakiewicz. *O granicach ciał*. [brak red.]. Gdańsk: Galeria i Fundacja Wyspa / CSW Łaźnia, 1998.
- Klaman. Red. Bożena Czubak. Gdańsk: CSW Łaźnia / Fundacja Wyspa Progress, [1999].
- Klaman, Grzegorz. „Jaka Wolność takie Muzeum. NOMUS – enigmatyczny ani nowy ani krytyczny.” *Spiesz*. Dostępny 3.12.2017. <http://www.spiesz.pl/grzegorz-klaman-wolnosc-muzeum-nomus-enigmatyczny-ani-nowy-ani-krytyczny/>.
- Klaman, Grzegorz. „NIE dla likwidacji Instytutu Sztuki WYSPA.” Dostępny 4.06.2016. https://www.petycjononline.com/nie_dla_likwidacji_instytutu_sztuki_wyspa
- Kluszczyński, Ryszard W. „Artyści pod pręgierz, krytycy sztuki do kliniki psychiatrycznej, czyli najnowsze dyskusje wokół sztuki krytycznej w Polsce.” *Exit* nr 4 (1999): 2074-2081.
- Kolekcja / Collection*. [brak red.]. Gdańsk: „Wyspa” Galeria-Pracownia, 1994.
- Kolekcja niemożliwa. Pokaz kolekcji Fundacji Wyspa Progress*. Red. Monika Lewandowska. Jaworzno: Galeria Sektor I, 2015.
- Kolekcja Sztuki Współczesnej na 1000-lecie Gdańska / The Collection of Contemporary Art for the Millennium of Gdańsk*. Red. Marzena B. Guzowska. Gdańsk: Fundacja Wyspa Progress / CSW Łaźnia, 1999.
- Konrad Kuzyszyn. *Rezultaty*. [brak red.]. Gdańsk: Galeria Fundacja Wyspa Progress, 1996.
- Łaźnia. *Architektura, sztuka i historia / Łaźnia – the Bathhouse. Architecture, Art and History*. Red. Paweł Leszkowicz. Gdańsk: CSW Łaźnia, 2008.
- Łupak, Sebastian, Aneta Szyłak [rozmowa]. „Muzeum Sztuki Współczesnej czy IS Wyspa? Szyłak odpowiada.” *gdańsk.pl*. Dostępny 10.06.2016. <http://www.gdansk.pl/wiadomosci/Muzeum-Sztuki-Wspolczesnej-czy-IS-Wyspa-Szylak-odpowiada,a,55446>.
- Niegoda, Jacek. „List otwarty w Sprawie Instytutu Sztuki Wyspa.” Maszynopis.
- „Od Galerii Rotacyjnej do Instytutu Sztuki Wyspa. Ryzyko aktywnego uczestnictwa. Z Grzegorzem Klamaniem rozmowa Romy Piotrowskiej.” *Artpunkt* nr 16 (2013): 3-8.
- Piotr Jaros. *Triumph*. [brak red.]. Gdańsk: Fundacja Wyspa Progress, 1998.
- Piotrowska, Roma. „W poszukiwaniu społecznej utopii. Geneza sztuki skierowanej na problemy społeczne i polityczne w środowisku gdańskiej »Wyspy«.” *Panoptikum* nr 7 (2008): 224-236.
- Praxis*. [brak red.]. [Orońsko–Gdańsk]: Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku / Galeria Wyspa / Otwarte Atelier, 1994.
- Przedproża* nr 11 (1991) [numer poświęcony Wyspie].
- Tomeczyk-Watrak, Zofia. *Wybory i przemilczenia. Od szkoły sopockiej do nowej szkoły gdańskiej*. Gdańsk: słowo / obraz, 2001.
- Seminarium Projekt Wyspa. Natura – kultura – wyspa – woda – teraźniejszość – przyszłość / Semianr Island Project. Nature – Culture – Island – Water – Presence – Future*. [brak red.]. Gdańsk: Pracownia, 1993.
- SŁ [Sebastian Łupak]. „Sprawa Instytutu Sztuki Wyspa: Adamowicz odpowiada ostro.” *gdańsk.pl*. Dostępny 18.06.2016. <http://www.gdansk.pl/wiadomosci/Sprawa-Instytutu-Sztuki-Wyspa-Adamowicz-odpowiada-ostro,a,55954>.
- Szyłak, Aneta. „NOMUS Manifest.” Dostępny 31.03.2018. <http://www.nomus.gda.pl/pl/blog/nomus-manifest/>.
- Szyłak, Aneta. „Od anarchizmu do dialogu społecznego. Rozwój koncepcji miejsca w działaniach Galerii Wyspa.” *Exit* nr 1 (1996): 1128-1130.
- Urbańczyk, Anna. „Nikt tam nie chodził. Rozmowa z prof. Sławojem Ostrowskim.” *Gazeta Wyborcza Trójmiasto* nr 37 (13.02.2002): 8.
- Urbańczyk, Anna. „Pasożyt na ciele akademii. Rozmowa z Grzegorzem Klamaniem.” *Gazeta Wyborcza Trójmiasto* nr 37 (13.02.2002): 8.
- Wyspa. Miejsce idei – idea miejsca / Island. The Site of Idea – The Idea of Site*. Red. Aneta Szyłak, Grzegorz Klaman, Jarosław Bartolowicz. Gdańsk: Fundacja Wyspa Progress, 1995.